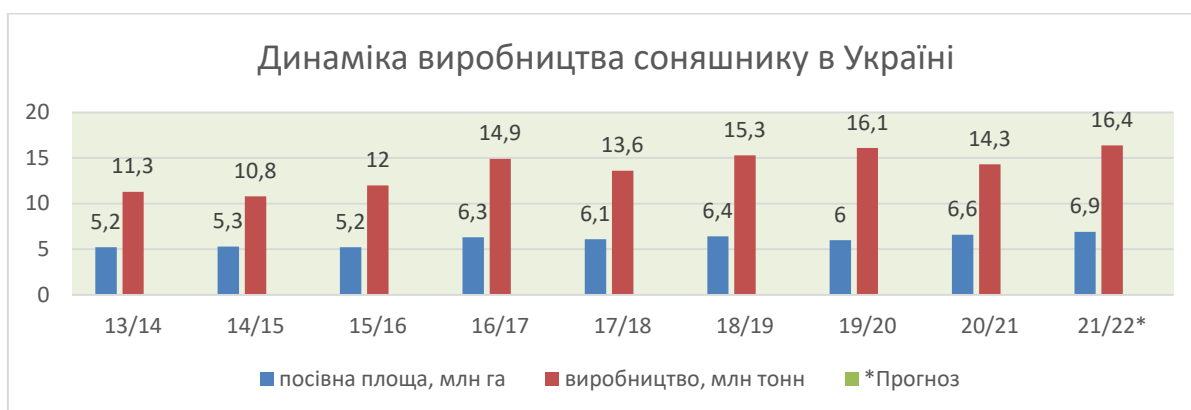

ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ НА 2022 РІК

Однією з важливих проблем сучасного рослинництва в Україні є розроблення та впровадження у виробництво агротехнологічних заходів, спрямованих на підвищення врожайності та покращення якості врожаю стратегічно важливої культури як соняшник, яка є основною олійною культурою і в Україні, та однією з найважливіших у світі. Порівняно з іншими олійними культурами соняшник дає найбільший вихід олії з одиниці площі (по Україні приблизно 700 кг/га). На соняшникову олію припадає 98 % загального виробництва олії в Україні [1, 2].

Площа під соняшником постійно зростає, що зумовлено ростом використання відходів для кормів тварин, попиту на товарне насіння, соняшникову олію та відходи переробки [3]. Відповідно до статистики останнього десятиліття в Україні, територія охоплена соняшниками, зросла на 37 % з 4,53 мільйона га до 6,22 мільйона га і насамперед екстенсивним його поширенням в нетрадиційних для цієї культури зона Лісостепу західного, Полісся та Передкарпаття.

Насіння сучасних сортів і гібридів містить 50-52 % олії, а окремих селекційних зразків – до 60%. З появою у виробництві нових гібридів соняшнику особливого практичного значення набуває встановлення для них оптимальних параметрів сівби зокрема строків. Розроблення елементів сортової агротехніки для нових гібридів дозволить повніше реалізувати їх потенційні можливості при вирощуванні в умовах Передкарпаття.

Відсутня зайнятість олійно-жирових виробників та зростаючий глобальний попит на олію соняшнику, висока прибутковість посадки, низький контроль стану над дотриманням сівозміни врожаю сприяє стабільному зростанню площ під соняшником та розширенням їх в нетридиційні ґрунтово-кліматичні зони.

Урожай соняшнику залежить від великої кількості факторів і є результатом координації низки складного комплексу технічної, технологічної, організаційної, економічної та екологічної системи. Сучасні сорти та гібриди соняшнику зазвичай утворюються на широкому матеріалі відбору з участю міжвидової гібридизації. Висновок - це суттєва різниця у потребах умов розведення, які неможливо виконати шляхом групування для певних розмножувальних районів відповідно до тривалості періоду вегетації. Використання стандарту, який, як правило, прийнятий для регіону, забезпечує посередні результати з різкими коливаннями врожаю в різні роки. Тому висока ефективність залежить не лише від технології розмноження, але і від рівня відповідності погодних умов типу або гібриду.

За результатами досліджень українських вчених Національної академії аграрних наук, основними причинами низької ефективності насіння олійних культур є порушення технології вирощування. Завдяки стабільному попиту на ринку насіння соняшнику, надзвичайно збільшення районів культивування призвело до певного зниження продуктивності агрофітоценозів.

Як результат, недостатній контроль над високою прибутковістю соняшнику, економічними вигодами та не дотриманням науково-обґрунтованій сівозміни зумовило неконтрольованого збільшення районів вирощування соняшнику, і як наслідок до погіршення стану ґрунту та поширення захворювань і шкідників культури. В даний час проблема перед наукою постає в пошуку методів збільшення виробництва без значного зростання в оброблюваних районах, тобто підвищення ефективності за рахунок підвищення продуктивності вирощування, ресурсів, енергозбереження та розвитку екологічно безпечних технологій.

Після нападу російської держави на Україну можливість здійснення посівної кампанії в більш ніж 9 регіонах нашої країни є проблемним, як щодо дотримання технології вирощування, так і логістики її забезпечення.

Згідно з припущеннями аналітиків, територія, відведена під соняшник врожаю 2022 року в Україні може зменшитись до 4,2-4,4 мільйона га, тобто більше ніж 35%.

Отже, посівна кампанія у центральній частині та заході країни піддається ризику. У 2022 році в Україні виробництво соняшнику може сягти нижче 10 мільйонів тон порівняно з минулорічними оцінками. У той же час, значне зменшення валового збору може бути частково збалансоване значними олійними залишками, які можуть бути наявні в країні у поточному маркетинговому році внаслідок закриття багатьох об'єктів та зменшення обсягів переробки.

Список використаних джерел

1. Yeremenko O. A., Kalytko V. V., Kalenska S. M., Malkina V. M. Assessment of ecological plasticity and stability of sunflower hybrids (*Helianthus annuus* L.) in Ukrainian Steppe [Електронний ресурс]. Ukrainian Journal of Ecology 2018. № 8 (1). P. 289–296.doi: 10.15421/2018_214. URL: <http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/biol/article/view/214>.

2. Кузьмінська Н. Л. Особливості функціонування олійно-жирової галузі України. Економіка АПК. 2011. № 12. С. 161–165.

3. Shuvar A. The impact of climate change on the oilseed flax plants length growing season of and seed productivity. Klimat, Srodowisko, Gospogarka, Spoleczenstwo : XXXIX miedzynarodova Konf. Agrometeorologow i klimatologow (Krakow, 2020) Uniwersitet Rolniczy im. H. Kollataja w Krakowie, 28-29 wrzesnia 2020 r. Krakow. P. 65.